

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

navit. Eam autem curam in se traxit Hilarus, quod de Metropolitanis ageretur, & de juribus Ecclesiarum quibus illi præsidebant.

IX. Tertium caput quod ex epistolis Papæ Leonis colligitur, istud nimirum est, contendisse illum, juxta canones Sardicenses, damnati Episcopi appellationem à synodo quidem provincia judicandam esse, interim tamen alium Episcopum non esse ordinandum in sede dejecti; ut constat ex epistola ab eo scripta ad Episcopos Mauritanæ Cæsariensis, quæ provincia est Africæ, in causa Lupicini Episcopi. Is, lite pendente, provocaverat ad sedem apostolicam. Episcopi tamen reum peregerant, insuperhabita appellatione, eumque deposuerant, substituto etiam Episcopo in locum ejus, quod fieri non potuit, si canonis Sardicensis ratio haberetur. Leo itaque Lupicinum remittit in provinciam, illic judicandum ab Episcopis provincialibus, quibus superordinationem exprobrat. Sed illud observandum est, religiosum heic fuisse Leonem: qui non est ausus allegare canones Sardicenses, quibus prohibetur ne pendente appellatione ad sedem apostolicam alius Episcopus ordinetur in loco dejecti. id enim nequaquam omisisset, si tum Sardicensis synodus in auctoritatem recepta fuisset apud Africanos. Ergo regulæ generali innititur, nimirum neminem justè damnari posse nisi præsentem & convictum, aut certè confessum, alium verò in ejus loco ordinari non posse quin prius sedes vacet. Quoniam verò excipi poterat Lupicinum deseruisse vadimonium ac suam præsentiam denegasse, atque ideo secundum canones sententiam damnationis accipere debuisset, occurrit Pontifex huic objectioni, aiens eum appellasse, atque adeo non fugisse iudicium. Vnde concludit non debuisset illum excommunicari pendente negotio, ac eam ob causam se ei sæpius postulanti communionem reddidisse. Vnde etiam colligi potest jus appellationum in Africam introducere voluisse Leonem, sed Africanos ei noluisse prorsus assentiri: *Causam quoque Lupicini Episcopi illic jubemus audiri; cui multum & sæpius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam cum ad nostrum iudicium provocasset, immerito eum pendente negotio à communionem videbamus fuisse suspensum. Adjectum etiam illud est, quod huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari antè quam Lupicinus in presenti posset, aut confutatus, aut certè confessus, justè posset subjacere sententiæ; ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is qui consecratur exciperet.*

Leo I. epist. 87. cap. 2.

CAPVT XVIII.

Synopsis.

* I. Vigilius Papa nihil aliud reservat apostolica sedi præter iudicia appellationum. Unde sequitur cum synodis provincialibus relinquere potestatem deponendi Episcopos absque permissu sedis apostolicæ.

II. Eadem est mens Pelagij secundi, qui omnium Episcoporum causas in synodo provincia definendas esse docet, nisi si ad apostolicam sedem fuerit provocatum.

III. Primum omnium Gregorius magnus canonum Constantinopolitanorum & Chalcedonensium instituta, à decessoribus suis non custodita, transtulit ad explicandam sedis suæ dignitatem. Hi autem primam de crimine Metropolitanis cognitionem Patriarchis reservant. Quæ institutio in legem publicam versa est à Iustiniano.

IV. Hinc factum ut Gregorius apostolica sedi vindicet secundum canones jus iudicandi accusationes adversus Metropolitanos institutas. Iudicabat etiam Roma causas Episcoporum, tamen si Itali non essent. Probat exemplum Andrea Episcopi Thebani in Thessalia.

V. Aliquando causa definitionem remittebat in provinciam, misso etiam Legato, juxta canones Sardicenses. Probatur duobus exemplis.

VI. Alios se gessit erga Africanos; quorum consuetudines illas esse concessit, modo fides contraria non essent.

VII. Postulabant Africi causa eorum definiretur secundum canones Africanos & Sardicenses. Hi enim jam recepti erant; & vicem tum subibant privilegij, ob Novellam Iustiniani. Nullam eorum causam in urbe Roma iudicavit Gregorius.

VIII. Id unum contendit Gregorium ut Primas Byzaceniæ Romam veniret, responsurus de objectis, quod obtineri non potuit. Itaque eo tractus est Pontifex ut causam in synodo provincia iudicari consentiret.

IX. Notatur hallucinatio Cardinalis Perronij, qui ex corrupto Gregorij loco colligit Episcopum Byzantinum, hoc est, Constantinopolitanum, Romano subiectum fuisse.

X. Ecclesia Hispanica utebatur collectione Martini Bracarensis. Canon autem XIII. jubet ut causa Episcoporum definiantur in synodis provincialibus; si vero divisa fuerint iudicium vota, tum vocandam esse provinciam finitimam.

XI. In causa Stephani & Januarij Episcoporum Hispanorum, qui Romanam sedem appellaverant, Gregorius Joannem Defensorem in Hispaniam misit, ut solus definitivo decreto cognoscere posset de appellatione. Sedes apostolica est caput omnium Ecclesiarum.

XII. Hispani, ut appellationes ad apostolicam sedem abolerent, Episcopo damnato licere voluerunt secundam synodum impetrare ad obtinendam restitutionem suam.

XIII. Ecclesiam Gallicanam Gregorius trahavit ut Africanam.

XIV. Post Gregorij magni tempora, Paulus Archiepiscopus Creta ausus est prohibere ne ad Vitalianum Papam provocaretur.

XV. Appellationum usus obtinebat etiam in Anglia avo Bedæ.

I. NVNC inspicendum est quanam mens fuerit Pontificibus suble-

quentibus. Vigilius certè nihil aliud sedi apostolicæ reservat præter judicia appellationum. Vnde sequitur eum Episcopis provincialibus relinquere jus decernendi depositiones collegarum suorum absque permisso sedis apostolicæ. *Omnium*, inquit illè in epistola ad Eutherium, quæ anno quingentesimo quadragesimo data est, *appellantium apostolicam sedem Episcoporum judicia eidem sanctæ sedi reservata esse liquet.*

I I. Pelagius verò secundus, qui anno quingentesimo septuagesimo septimo sedebat, apertè pronuntiat eam esse certam provinciam quæ constat ex decem vel undecim civitatibus sub uno Rege & totidem inferioribus potestatibus, quoad civilem reipublicæ statum; cujus rei exempla hoc ævo extabant apud Reges Longobardorum, & Suevorum in Gallæcia. Tum quoad spiritualia administranda, eam etiam esse certam provinciam quæ unum Episcopum habet & decem vel undecim Episcopos suffraganeos ad judicandas causas omnium Episcoporum in plena synodo, adeo ut opus non sit ad alias convolare provincias, nisi si ad majorem sedem fuerit provocatum, vel si convenire non potuerit inter iudices, quo casu, referendum esse ad majorem sedem, id est, ad sedem apostolicam. Hæc sunt verba Pelagij in epistola ad Ioannem Constantinopolitanum: *Scitote certam provinciam esse qua habet decem vel undecim civitates, & unum Regem, & totidem minores potestates sub se, & unum Episcopum aliosque suffraganeos decem vel undecim Episcopos iudices, ad quorum iudicium omnes cause Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac civitatum cause referantur, ut ab his omnibus iuste consensu voce discernantur, nisi ad majorem auctoritatem fuerit ab his qui iudicandi sunt appellatum &c.*

III. Inter omnes verò Pontifices nemo peritior fuit iurium sedis apostolicæ, quoad appellationes, quàm Gregorius magnus. Rebus ille gerendis admotus per multos annos, Ecclesiæ orientalis mores introspererat, cum sedis apostolicæ Apocrisarium ageret Constantinopoli, idè quæ meliùs intellexit quàm decessores sui quænam esset secundum canones auctoritas Summi Pontificis in patriarchatu Occidentis. Nam Concilium Constantinopolitanum itémque Chalcedonense unicuique Patriarchæ ejusque synodo commiserant judicia appellationum ab Episcopis depositis interpositarum, itémque aliarum causarum ecclesiasticarum, Metropolitanorum verò primam cognitionem. Verùm quia versio Latina Dionysij Exigui, qua utebatur occidentalis Ecclesiæ, pro his canonum Græcorum vocibus *Exarchus Diæce-*

seos, quæ Diæceseos Patriarcham significant, habebat *Primas Diæceseos*, hinc factum ut vis hujus vocis ignota fuerit Occidenti, creditumque fuerit eam significare Metropolitanum aliquem qui vicinus esset aut antiquior eo adversus quem lata sententia erat. Sanè Hadrianus primus & Hincmarus Primatem Diæceseos non alium esse existimant quàm Metropolitanum. Præterea cum canon Chalcedonensis ei qui adversus Metropolitanum agit tribueret arbitrium implorandi opem Exarchi Diæceseos aut Thronum Constantinopolitanum, hanc dignitatem novæ Romæ collatam concoquere non poterat Ecclesiæ Romana. Itaque his canonibus uti noluit ad asserendam auctoritatem suam. Nam aliunde possidebat illa jus cognoscendi de appellationibus Episcoporum, quod ipsi tributum fuerat in synodo Sardicensi, itémque jus causas Metropolitanorum definiendi ante omnem appellationem, primo videlicet iudicio, post rescriptum Gratiani. Quo fiebat ut parum illa sollicita esset de canonibus Chalcedonensibus. At Gregorius magnus eorum præjudicio dignitatem suæ sedis explicavit, ne quidem nominata synodo Chalcedonensi. Quippe cum animadverteret veram horum canonum mentem in legem publicam versam esse ab Imperatore Iustiniano in Novella cxxiii. quæ præcipit appellationes iudicari à Patriarchis uniuscujusque Diæceseos, ab ea arcessit jus illud sedi Romanæ quæsitum in Occidente.

IV. Hinc factum ut in epistolis suis apostolicæ sedi jus vindicet iudicandi, secundum canones, accusationes institutas adversus Metropolitanos: *Si contra Metropolitanum aliquid cause habuerit, ob hoc sedis apostolicæ petat iudicium, quod per canones antiquorum patrum est institutione permissum.* Legimus verò in regesto Epistolarum ejus, eum quandoque apud Romam iudicasse, non solum causas Episcoporum Italiæ, sed etiam aliarum provincialium, interdum verò causæ definitionem remisisse in provinciam, missò etiam Legato, juxta canones Sardicenses. Primi casus illustre exemplum extat in causa Andreæ Episcopi Thebani, Lib. 7. ep. 8. Fuerat is depositus, nullo juris ordine servato, ab Episcopo primæ Iustinianæ, qui dein Archiepiscopus Bulgariæ dictus est: cujus auctoritas ea tempestate porrigebatur supra octo Metropolitanos Illyrici occidentalis, juxta constitutionem Iustiniani, cui Papa Vigilius consenserat. Gregorius ergo appellationem iudicans in sede sua, iudicij acta rescidit, Andreamque restituit, Archiepiscopum verò à communionem suspendit ad sex mensium spatium. Lib. 1. ep. 6.

V. Secundi verò casus exemplum subministrat epistola XLV II. libri secundi. Episcopus urbis Epidauriæ, quæ nunc Ragusa dicitur, absque synodi congregatione depositus fuerat ab Episcopo Salonitano Metropolitanano provinciæ Dalmatiæ. Appellatus Gregorius decernit ut Metropolitanus synodum provinciæ congreget ad iudicandam accusationem secundum canones coram Antonio Subdiacono, cui Papa delegat executionem, ut ejus cura cuncta decernantur juxta leges & canones. In provincia quoque Corinthiaca, sive Achaia, iudicari iussit appellationem Anastasij Episcopi dejecti, misso in eam rem Secundino Episcopo, qui sententiam depositionis confirmavit.

Lib. 4. ep. 50.

VI. At licet Gregorius ad se traxisset supremum arbitrium iudicandi appellationes in urbe Roma, aut eas remittendi ad provincias, cum Africanis tamen aliter se gessit quàm cum reliquis provinciis. Constat enim eum morem gessisse Episcopis Ecclesiarum Numidiæ & Carthagini, qui eum oraverant ut privilegia & consuetudines illarum Ecclesiarum illas præstaret in quarum possessione erant jam à temporibus beati Petri. Quod eis concessit Pontifex, modò ne illæ fidei contrariæ essent. *Petitis enim, inquit Gregorius ad Episcopos Numidiæ scribens, per Hilarium Chartularium nostrum à beata memoria prædecessore nostro ut omnes vobis retro temporum consuetudines servarentur quas à beati Petri Apostolorum principis ordinationum initiis hæcenus vetustas longa servavit. Et nos quidem juxta seriem relationis vestre consuetudinem, qua tamen contra fidem catholicam nihil usurpare dignoscitur, immotam permancere concedimus, sive de Primatibus constituendis, sive de ceteris capitulis.* Et ad Dominicum Episcopum Carthaginensem: *De privilegiis verò ecclesiasticis quod vestra fraternitas scribit, hoc postposita dubitatione teneat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiis sua jura servamus.*

Vide lib. 3. c. 9. §. 2.

Lib. 1. ep. 75.

Vide Baluzij Notas ad Agobardum pag. 44. & 140.

VII. Africanorum autem postulata huc inter alia tendebant ut causæ eorum defini- rentur secundum antiquos canones Africanos & Sardicenses. Hi enim jam recepti erant ab Afris, ut constat ex collectione Ferrandi, quæ sexaginta ante Gregorium annis confecta fuerat. Privilegij autem vicem tum subibant, ob Novellam Iustiniani, quæ altius evehebat dignitatem Patriarcharum, atque adeo Romani Pontificis in Occidente. Ita porrò se cum Afris gessit Gregorius ut nullam eorum causam in urbe Roma iudicaret. Contrà, Columbum Episcopum Numidam delegavit, qui curaret ut singula gererentur secundum canones in synodo

provinciæ, etiam quoad causam Maximiani Episcopi, quem degradari posse ait, si nocens fuerit, *adunato Episcoporum universali Concilio.* quod & ipsum statuit de Petro & Paulino Episcopis.

Lib. 1. ep. 11. lib. 1. ep. 12. lib. 10. ep. 11.

VIII. Id unum, ad conservandam auctoritatem suam, contendit Gregorius, ut Clementius Primas provinciæ Byzacenæ Romam veniret, responsurus de quodam crimine ei objecto. Quoniam verò ejus imperium detrectabat Clementius, Gregorius rescriptum à Principe impetravit. Sic enim testatur ipsemet in epistola LXIV. libri septimi: *In quodam crimine * Byzacenus Primas fuerat accusatus; & piissimus Imperator cum juxta statuta canonica per nos voluit iudicari.* Sed quoniam Theodorus magister militum, id est, Gubernator Africae, acceptis decem auri libris, executione hujus rescripti imperatorij superfederi iusserat, aliud dein impetravit Gregorius. Postea Primas ille Pontifici significat velle se subijci apostolicæ sedi; adeoque illum permulsi, ut tandem obtinuerit causam suam iudicari in Concilio provinciali, juxta præceptum Pontificis.

* lib. 2. ep. 11.

Greg. 1. 11.

IX. Sed dissimulare hoc loco non possum gravem hallucinationem Cardinalis Peronij aliorumque qui de controversiis religionis libros scripserunt. Confessionem enim illam Primatis Byzaceni, qui se Romanæ sedis subiectum fatetur, tribuunt Ioanni Episcopo Constantinopolitano, decepti videlicet affinitate nominis, quod in contextu epistolæ scriptum sit corruptè *Byzacenus.* quod ipsi corrigi volunt, ac reponi *Byzantinus;* cum tamen certum sit in usu nunquam fuisse ut Constantinopolitanus Episcopus diceretur Byzantinus. *Nam quod se dicit, inquit Gregorius, sedi apostolicæ subijci, si qua culpa in Episcopis invenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit. Cum verò culpa non exigat, omnes secundum rationem humanitatis æquales sunt.* Discrimen tamen magnum est inter utrumque. Nam secundum eorum opinionem Patriarcha CP. agnoscit subiectum se esse apostolicæ sedi quoad correctionem morum; cum Clementius Primas fuerat in Africa, quæ in patriarchatu Occidentis constituta erat. Et tamen ille obtinuit causam suam cum auctoritate Summi Pontificis iudicari in sua provincia, secundum Canones.

Greg. lib. 10. ep. 17. P. 11. lib. 10. ep. 11. 17. 41.

X. Alium ordinem tenuit idem sanctus Pontifex quoad Hispaniam, ubi disciplina quiddam speciale invexerat in iudiciis Episcoporum. Ecclesiæ enim illius nationis utebantur canonibus à Martino Bracarensi collectis, itémque iis qui in synodis Hispanicis condebantur. Eam collectionem concinna-

vit Martinus circa annum DLXXI. rogantibus Episcopis provincie Gallacie: in qua canones Græcos in epitomen redactos edidit, quos accommodavit ad usum Hispania & ad canones Conciliorum Toletanorum. In canone autem XIII. causam Episcopi definiendam esse ait in synodo provinciali; si verò divisa fuerint iudicium vota, tum vocandam esse provinciam finitimam, juxta canonem Antiochenum.

XI. Secundum hanc institutionem Stephanus Episcopus, læsæ majestatis reus, judicatus fuerat & dejectus à synodo provincie finitimæ; Ianuarius verò Episcopus Malacitanus à collegis suis depositus fuerat. Uterque sedem apostolicam appellavit. Ob hoc itaque Gregorius Ioannem Defensorem, Romanæ Ecclesiæ ministrum, in Hispaniam misit cum summa potestate, ita ut ille solus definitivo decreto cognoscere posset de appellatione, & confirmare eorum depositionem, vel eos restituere, ac præterea aliquam poenitentiam imponere Episcopis qui Ianuarium dejecerant, si constaret ita eos malitiosè egisse. id quod Defensor executus est quoad Ianuarium. In communitario autem quo petitionibus Episcoporum Hispaniæ responderetur, inter alia observatur Episcopum Stephanum non debuisse judicari ab Episcopis alieni Concilij. Quod alludit ad canonem XIII. collectionis Martini Bracarenfis. Sed huic eorum desiderio opponitur Novella Iustiniani, quæ præcipit ut causæ civiles & criminales Episcoporum à suis Metropolitanis definiantur; & in casu appellationis, à Patriarcha. Si quis verò reponat, inquit Gregorius, Stephanum non habuisse neque Metropolitanam neque Patriarcham, huic dici poterit ejus causam fuisse dirimendam ab apostolica sede, quæ est caput omnium Ecclesiarum. Hæc sunt verba Gregorij: *Contra hæc si dictum fuerit quia nec Metropolitanum habuit nec Patriarcham, dicendum est quia à sede apostolica, quæ omnium Ecclesiarum caput est, causâ hæc audienda ac dirimenda fuerat; sicut & predictus Episcopus petiisse dinoscitur, qui Episcopos alieni Concilij iudices habuit omnino suspectos.*

XII. Suspicio tamen Episcopos Hispanos non admodum patienter tulisse iudicia isthæc Romana. Nam appellationis ad apostolicam sedem removendæ causa novam legem introduxerunt in gratiam Episcopi damnati, nimirum ut ei liceat secundam synodum impetrare ad obtinendam restitutionem suam. Colligitur id ex canone XXVIII. Concilij Toletani quarti habiti anno DCLXVI. cujus hæc sunt verba: *Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, si à gradu suo injustè dejectus, in*

secunda synodo innocens reperitur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario de manu Episcopi.

XIII. Quoad Ecclesiam verò Gallicanam, eam Gregorius haud aliter tractavit quam Africanam. Iussit enim ut causæ Gallorum in Conciliis Gallicanis definiantur, ut statim ostendam.

XIV. Post Gregorij magni tempora, Paulus Archiepiscopus Cretæ, quæ patriarchatui Occidentis subiecta erat, ausus est prohibere ne ad Vitalianum Papam provocaretur. Deposuerat is Ioannem Episcopum Lappensem in ea insula: qui Romam appellans, occasionem dedit synodo quæ anno DCLVIII. congregata est à Papa Vitaliano. Cùm recitata fuissent acta, revocata sententia est, tanquam contraria canonibus. Docet autem epistola Vitaliani ad Paulum, eum appellationi cedere noluisse. in quo sane nullo jure nitebatur. *Oportebat, inquit Vitalianus, tuam fraternitatem secundum canonum vigorem tempore quo se petiit ad nos venire, eum absolvere tuis literis, id est, ei dare missionem sive literas dimissorias, quem non solum noluisti canonicè absolvere ad principis Apostolorum limina, sed magis respondiisti ei, * incidenter, inquit, quia non competenter quæris. Quæ ergo sancti sanxerunt patres, indecencia sunt?*

* Puto legendum esse indecenter

XV. Appellationum usus obtinebat etiam in Anglia; ut colligitur ex Beda, qui in lib. v. hist. cap. xx. refert Vvifridum Eboracensem Archiepiscopum, cùm anno DCCV. à synodo depositus fuisset, Ioannem septimum appellasse, Romamque profectum esse, quò etiam accessere accusatores ejus, illic autem restitutum fuisse à Summo Pontifice. quæ restitutio demum peracta est in synodo Anglicana ea de causa congregata.

CAPVT XIX.

Synopsis.

I. Inquiritur quonam modo se Galli sub prima Regum dynastia gesserint circa depositiones Episcoporum. Canones Sardicenses tum recepti erant in Gallia. Synodus itaque provincia deponeret Episcopos. In casu appellationis, Papa causam retrahere jubebat in provincia. Probatur exemplo Conuvelios Episcopi Reienfis. Depositio tamen peragebatur, tametsi appellatum fuisset.

II. Salonus Episcopus Ebredunensis, & Sagittarius Vappiucensis, damnati in Concilio Lugdunensi, licentiam appellandi sedem apostolicam petunt à Rege Guntramno, qui literas dimissionis illis concessit. Dein restituti sunt decreto Ioannis tertij.

III. Synodus à Rege convocata fuerat; & iudices ecclesiastici ab eo dati. quod Principibus licere proba-

X x iij